

VARNOST V OSNOVNI ŠOLI – IZZIV ALI OBVEZA

PODNASLOV:

ODGOVORNOST ZA VARNOST LJUDI IN PREMOŽENJA

mag. MIHA DVOJMOČ

Povzetek

Kaj sploh je varnost, ali jo vsi dojemamo enako? Odgovorov je ravno toliko kot je ljudi, ki o tel razmišljajo. Samo zagotavljanje varnosti, ki je tako ustavna kategorija, kakor tudi izjemno visoko v hierarhiji potreb je izjemno pomembno. Zagotavljanje varnosti se v spreminjajočem se svetu in globalni družbi vse bolj specializira, opremlja in navsezadnje vse težje je odgovoriti na vsa vprašanja in ovire, ki jih prinaša sedanji svet. Zagotoviti varnost v šoli pa bi morala postati ena od priorit, saj gre za varovanje otrok, ki lahko kaj hitro postanejo nedolžne žrtve nesrečnih okoliščin, političnih nesoglasji, zlorabe s strani kriminala. Zelo pomembno je da se zavedamo preventivne dejavnosti, ki je primaren cilj, drugi cilj mora biti prepoznati obkrožujoče dejavnike varnosti v posamezni instituciji tudi šoli in poznati odgovore na naraščajoče oblike ogrožanja varnosti. V zagotavljanje varnosti je potrebno vključiti vse zainteresirane in tudi tiste ki to niso zaposlene na šolah, državne institucije, policijo, lokalno skupnost, zasebno varovanje, varnostne strokovnjake in ne nazadnje najpomembnejša dva elementa učence in njihove starše. Varnost je kategorija, ki jo je potrebno zagotoviti za nemoten potek učnega procesa. S trdim delom in povezovanjem različnih akterjem nam bo uspelo zagotoviti take pogoje, ki bodo omogočali nemoten potek učnega procesa, kakor tudi varno počutje v šoli in njeni okolici.

Ključne besede: varnost, zagotavljanje varnosti, zasebno varovanje, šola kot institucija, varnosti načrt

O avtorju:

Miha Dvojmoč, diplomirani varstvoslovec, magister javne uprave, vodja poslovne enote Protect Infra d.o.o., direktor podjetja MD svetovanje d.o.o., študent doktorskega študija, zasebni detektiv, Predsednik društva za zasebno varstvo in državljansko samovarovanje, strokovnjak na področju varnosti, zunanji sodelavec Fakultete za varnostne vede.

Gradišče nad Pijavo Gorico 221, 1291 Škofljica, gsm 041/614-090, e-mail: miha.dvojmoc@mdsvetovanje.eu ali miha.dvojmoc@protect.si.

UVOD

Država sama ne more več učinkovito zagotavljati varnosti svojih državljanov na vseh področjih delovanja, zato porazdeljuje odgovornost za varnost in zagotavljanje varnosti tako na lokalno skupnost kakor tudi zasebno varnost. Zato mora dopuščati tako komercialno varstvo, kakor tudi prostovoljno samoorganiziranje. Z razširjanjem lokalno varnostnih ter zasebno varnostnih področij in organizacij mora država zagotavljati ustrezen nadzor.

Tradicionalno smo bili v času predmodernih in modernih družb vajeni, da je bila policijska dejavnost¹ domena države, ki si je poleg monopola nad uporabo sile večinoma lastila tudi monopol nad zagotavljanjem varnosti tako državljanom kot organizacijam, ki so delovale na njenem ozemlju. Tovrstna delitev je bila sicer organizacijsko enostavna, ker se je vedno zelo natančno vedelo, kdo je odgovoren za zagotavljanje varnosti, a se je v zadnjih desetletjih izkazalo, da je tudi neučinkovita. Policija sama ne more izpolniti danih obljub o zagotavljanju varnosti, kar delno velja za posameznike, še posebej pa za podjetja v našem primeru pa za šole. Zato lahko v času pozne moderne, glede policijske dejavnosti, govorimo o njeni delitvi na javno policijsko dejavnost, ki jo zagotavlja država, ter na zasebno policijsko dejavnost, ki državno dopolnjuje in tako premošča ovire, pred katerimi se je znašla javna oziroma državna policija. Temu je treba dodati še dejavnost civilne sfere na področju zagotavljanja varnosti. Sem štejemo delovanje civilnih, ne-državnih in ne-zasebnih organizacij, ki izvajajo naloge, ki jih državna policija ne zmore opraviti, za komercialni zasebni sektor pa niso zanimiva. Primer takšne dejavnosti je na primer varnostno nadzorovanje soseske. Policijska dejavnost znotraj združenj civilne družbe obstaja v dveh oblikah, in sicer v odgovornem državljskem ravnanju in v avtonomnem, od države in zasebnega sektorja neodvisnem delovanju, državljskem delovanju.

Če pa pogledamo naslov posveta VARNOST V ŠOLI – IZZIV ALI OBVEZA ter sklop odgovornost za varnost ljudi in premoženja, se nam seveda vedno postavlja vprašanje kdo je odgovoren za zagotavljanje varnosti v šoli, ali starši s svojo vzgojo, učitelji, policija, zasebno varstvo (kot najeta sila za zagotavljanje varnosti) ali še kdo drug?! Odgovorov na to vprašanje je ravno toliko kot je razpravljavcev na dano problematiko. V samem nadaljevanju bom poskušal predstaviti nekatere temeljne ključne pojme ter nadalje na hipotetičnem primeru predstaviti način zagotovitve večje varnosti tako oseb kot premoženja v šoli in njeni okolici, na podlagi tako imenovane ocene tveganja.

1. TEMELJNI POJMI

---

¹ Tu v policijski dejavnosti opredeljujem vse subjekte, ki vplivajo na varnost: policijo, občinska redarstva, zasebne varnostne službe, carino in ostale.

1.1 VARNOST

Pojem varnosti je izjemno širok in si ga lahko vsak posameznik definira po svoje, glede na njegove potrebe in želje. Varnost je dobrina ter tudi vrednostna kategorija družbe (Dvojmoč, 2007).

Tako, da lahko varnost opredelimo kot stanje, v katerem je zagotovljen uravnotežen fizični, duhovni, duševni, ter gmotni obstoj posameznika in družbene skupnosti v razmerju do drugih posameznikov, družbenih skupnosti in narave (Grizold, 1999).

1.2 VARNOSTNA FUNKCIJA

Pri sodobni varnostni funkciji ne gre le za organiziranje fizičnega in tehničnega varovanja oseb in premoženja, temveč tudi (in predvsem) za ekonomsko, poslovno in menedžersko naravnana področja, kot so denimo:

- preprečevanje izgub ter analiza stroškov in koristi,
- analiziranje in ocenjevanje tveganj ter upravljanje s tveganji,
- varnostno svetovanje in varnostni nadzor,
- varnostni inženiring,
- poslovna in varnostna etika,
- ekonomsko vohunjenje in zaščita zaupnih podatkov,
- varnosti menedžment in krizni menedžment,
- varnostni sistem (Čas v Dvojmoč, 2007).

1.3 DRUŽBENO NADZORSTVO

Družbeno nadzorstvo naj bi bilo po mnenju Johnsona vse, kar predstavlja družbeno silo ali družbene sile, ki imajo kakršenkoli pomen za preprečevanje ali omejevanje odklonskosti, nastale zaradi kršenja norm, ki jih ima vsaka družba za delovanje svojih skupin. Kajti splošno se domneva, da mora posameznik upoštevati pravila skupin in svoje vedenje prilagajati normam, ki jih uresničujejo različni mehanizmi kontrole: formalne in neformalne (Pečar, 1988).

Nadzorstvo ni enotno opredeljeno, na kar kažejo tudi naslednje definicije s katerimi želim prikazati

neenotnost opredeljevanja in raznovrstnost izhodišč. Tako:

- nadzorstvo je sredstvo, s katerim se posamezniki in družba trudijo sprejemati navade drugih, ki si prizadevajo za skupne cilje;
- nadzorstvo je umetnost povezovanja družbenih sil zato, da bi družbo peljali v smeri idealov;
- družbeno nadzorstvo je kot socializacija predvsem proces, v katerem družbena ureditev želi oblikovati konformno vedenje;
- družbeno nadzorstvo je sredstvo socializacijskih procesov, v katerih prevzemamo predpisane norme, medtem ko gre pri osebnem nadzorstvu za razmerja do ljudi;
- družbeno nadzorstvo je splošni pojem za obstajanje tistih sil v družbeni zavesti, na podlagi katerih se družba ne odtuja sama sebi, temveč se skuša spoznavati ter usmerjati svoje življenje in razvoj;
- družbeno nadzorstvo je katerikoli družbeni proces ali mehanizem, ki deluje zoper odklonske tendence;
- družbeno nadzorstvo je katerakoli človeška institucija, ki prispeva k družbenemu redu;
- družbeno nadzorstvo je poskus ene stranke, da manipulira z vedenjem druge stranke z dejavnostjo neke tretje s katerikoli sredstvom, razen z vrsto ukaza (Pečar, 1988).

1.4 POLICIJSKO -ZASEBNO VARNOSTNO PARTNERSTVO

V zadnjih desetletjih, pri nas šele po spremembi družbenopolitičnega sistema, prihaja do razcveta zasebnega varovanja, ki pa za učinkovito delovanje potrebuje in vzpostavlja partnerstvo s tako imenovanim državnim nadzorstvom, predvsem z organi notranje varnosti. Tako lahko predstavimo dve teoriji za sodelovanje in sicer:

- teorijo »mlajšega brata«, po kateri gledamo na zasebno varovanje kot mlajšega partnerja policije oziroma celotnega sistema kaznovalnega pregona;
- ekonomsko teoretični pristop, ki poudarja različne cilje policije in zasebnega varovanja, kjer gre pri zasebnem varovanju za pragmatičen princip do kriminalitete, saj večina naročnikov storitev zasebnega varovanja, ki so kazensko-pravo relevantni, rešuje interno z upoštevanjem gospodarskih vidikov, pri tem pa obide pravosodni sistem (Pišek in Siranko, 2006) .

1.5 ZASEBNA VARNOST

Če lahko individualno varnost opredelimo za tisto varnost, ki se nanaša na posameznika oziroma za varnost, ki jo v sodobnih družbah posamezniku zagotavlja država, potem lahko ugotovimo, da

individualne varnosti ni mogoče enačiti z zasebno varnostjo, ki je prav tako praviloma vezana na posameznika. Z zasebno varnostjo razumemo tisto stanje, potrebo, hotenje in občutje, ki ga dosegamo z dodatnim varstvom, zasebnim varstvom ki dopolnjuje varstvo, ki ga zagotavlja sodobna družba z nacionalno-varnostnim sistemom. Zasebno varstvo presega tudi državljansko samovarovanje in druge oblike institucionaliziranega zagotavljanja varnosti, saj je državljansko samovarovanje vezano na lastne sile in finančne in druge možnosti, podobno pa velja tudi za neformalne organe družbenega nadzorstva. Zasebno varstvo bi lahko označili kot nadstandardno varstvo, ki ga zagotavljajo predvsem zasebno-varnostne službe, detektivi in detektivske družbe. Zagotavljanje zasebne varnosti je potrebno dodatno organizirati, izvajati, naročiti, plačati... V vsakem primeru pa je zagotavljanje dodatne varnosti – zasebne varnosti smotrno predvsem takrat, ko je ekonomsko upravičeno, saj bi v nasprotnem primeru pomenilo razmetavanje denarja, če bi bilo zagotavljanje zasebne varnosti dražje od preprečene škode (Čas, 2005).

2 ODGOVORNOST ZA VARNOST LJUDI IN PREMOŽENJA

Odgovornost za varnost ljudi² vsekakor leži na državi, da s svojimi mehanizmi zagotavlja dovolj visoko stopnjo varnosti, nato leži na vodstvu šole, da zna implementirati različne oblike ogrožanja varnosti v celoti in tako zagotovi čim višjo stopnjo varnosti na posamezni šoli s kombiniranjem državnega in zasebnega varstva v celoti in hkratnega izobraževanja tako zaposlenih, staršev in otrok prispeva k višji varnostni zavesti in tako zmanjšuje že sam občutek nevarnosti oziroma ogroženosti kakor tudi z učenjem samovarovalnih ukrepov pripomore k višji stopnji varnosti.

Šolsko deviantnost večinoma obravnava šolski menedžment, če ne kar posamezni učitelji. Zato je zelo malo šol, ki sporočajo podatke o kriminalu in deviantnosti pristojnim državnim organom, obenem, ko tudi učenci pretežno molče o šolski ekscesivnosti. S tem pa šola kot izobraževalno-vzgoj-na in nadzorstvena institucija prevzema odgovornost za varnost zaradi česar je „šolsko varstvo“ čedalje večji izziv tudi za poklicno varovanje šolanja. Šolstvo se mora zato odločati za lastno ali pogodbeno varstvo oz. Med varstvom kot šolsko enoto in varovanjem kot storitveno dejavnostjo varnostnega podjetništva v skupnosti. Obe možnosti pa zahtevata tako profesionalizacijo kot specializacijo šolskega varovanja s potrebnim usposabljanjem in ustreznim razvojem ter prilagajanjem šolskim varnostnim potrebam (Pečar, 1999).

Če pogledamo opredelitev, ki je dostopna na spletni strani Zavoda RS za šolstvo varnost v šoli zajema:

---

² Tu imam v mislih tako zaposlene na šoli, učence kakor tudi obiskovalce šole (starše in podobno)

- pravilno sedenje;
- primerna obutev (copati);
- spolzka tla;
- varnost pri športni vzgoji;
- varnost pri izvajanju eksperimentov;
- varno ravnanje z različnimi aparati, stroji in učili.

Tu bi bilo predvsem potrebno dodati:

- preprečevanje ne-varnega obnašanja in ravnanja učencev, kakor tudi drugih v okolici šole
- preprečevanje zadrževanja nepooblaščenih oseb v šoli in njeni okolici
- preventivno delovanje z predavanji staršem učencem in ostali zainteresirani javnosti
- najem zasebnega varovanja da zunaj šole poskuša v sodelovanju z policijo ustvariti pogoje, da so učenci vsaj v prvih metrih izven šolskih prostorov varni in podobno...

Sodobna šola se vedno bolj ukvarja z varnostjo, nadzorovanjem in odzivanjem na vedenje. Svoje „kliente“ mora varovati in jih ne samo nadzorovati. Stanje potrjuje, da v šoli ne gre samo za šolanje oz. vzgojo in izobraževanje. Sodobna šola se ukvarja s pojavi, ki že močno presegajo pomen šolanja in izobraževanja in šola vedno bolj postaja vedenjsko-nadzorstvena institucija. Pri tem uporablja znanja in strokovno osebje, ki presega normalno šolanje z izobraževanjem in vzgojo na tisti ravni, za katero določena „šola“ sploh je. Zato uvajajo v šolo: socialno delo, psihološko in še posebej skupinsko svetovanje, skupinsko delo, različne time specialistov, kot so defektologi, psihiatri, šolski pedagogi pa vse tja do zdravstvene službe, programov za obravnavanje različnih vprašanj in preprečevanja določenih pojavov. Tudi pri nas že prihaja do zaposlovanja „varnostnikov“, ki prevzemajo del šolske odgovornosti za vzdrževanje varnosti in preprečevanje deviacij. Pri tem gre za dvojce: za odklonskost mladih, ki ni povezana s tistim, za kar šola sploh je (torej za kriminal šolarjev), in za odklonskost, ki izhaja iz obveznosti otrok in mladih v zvezi z učenjem. Če so za slednje odgovorni varnostniki so za prvo lahko varnostniki, ki naj se ukvarjajo z ogrožanjem od znotraj in od zunaj šolskega „perimetra“ (Pečar, 1999). Tu pa se postavlja že eno vprašanje ali so varnostniki brez strokovnega vodstva za to usposobljenih strokovnjakov, lahko bi jih poimenovali kar varnostni menedžerji sposobni sami zagotavljati varnost, saj njihovo strokovno znanje ne zadostuje za širši in globalni vidik zagotavljanja varnosti, ki mora biti del varnostnega načrta za posamezno institucijo v našem primeru šolo. Varnostni strokovnjaki so dolžni pripraviti plan dela le-teh varnostnikov in tudi zagotoviti določeno pomoč v primeru ogrožanja varnosti, ki presega zmogljivosti varnostnika ali ko že gre za sam napad na varnostnika. Varnostni strokovnjaki so tako izjemnega pomena in vodstvu šole lahko prihranijo veliko časa in denarja.

Ne smemo pa pozabiti, da odgovornost za varnost načeloma nosi šola kot institucija. Šola daje institucionalne odgovor na varnostna vprašanja v sodelovanju z različnimi akterji za zagotavljanje varnosti, zato bom v nadaljevanju na kratko predstavil razumevanje celotnega sistema varnosti v šoli na podlagi varnostne ocene oziroma ocene tveganja.

V kriminologiji zelo problematizirajo šolske vedenjske težave v povezavi z okoljem v lokalni skupnosti. Šole in okolice ni mogoče ločevati v dve povsem nepovezani lokaciji. Šolski problemi so vedno združljivi z drugimi procesi in dogodki v skupnosti. Vprašanja, ki se med drugim pojavljajo so tudi: kakšna je varnost šolarjev, kadar so izven šole; kateri pojavi in ljudje vplivajo na šolo; koliko je kriminalnost okolja podobna šolski; kakšno je javno menjanje o posamezni šoli in kakšne so odkloskosti učencev v njej; kako šole vključevati v lokalne preprečevalne programe in upoštevati negativne posledice v morebitnih regionalnih preprečevalnih ukrepih, vključno z ustreznimi kriminološkimi analizami in načrtovanjem omejevanja deviacij; kako šolsko deviantnost povezati z policijskim nadzorovanjem in sploh, kako skupaj s policijo reševati ne le lokalne, ampak sploh šolske varnostne probleme; katere strokovnjake uporabljati kot pomoč pri obravnavanju šolske ekscesivnosti in katera znanja so pri tem uporabna itd. (Pečar, 1999).

2.1 RAZUMEVANJE CELOTNEGA SISTEMA VARNOSTI

2.1.1 predstavitev pristopa

Varnost v šoli v šoli ni niti najmanj zagotovljena samo z fizičnim varovanjem šolske zgradbe, temveč gre za sistem načrtovanja, organiziranja, nadzora v zvezi z vsemi nevarnostmi, s katerimi se šola kot institucija srečuje v okolju.

2.1.2 uresničevanje varne šole

Uresničevanje zagotavljanja varnosti v šoli je proces uspešnega načrtovanja, organiziranja, informiranja in odločanja o varnosti in umeščanje šole kot institucije v lokalno in globalno okolje. Uresničevanje varne šole potencialno lahko da prepričljive rezultate samo v primeru, če vodstvo posamezne šole v celoti razume varnostno problematiko in jo obvladuje, tako z izvajanje svoje funkcije, kot z zagotavljanjem finančnih virov, kadrovskih potreb tako za procese samega izobraževanja kakor tudi zagotavlja varnosti. Dosledno obvladovanje celotnega procesa od vložka v varnost, do načrtovanja in merjenja učinkovitosti pa pomeni operativno izvajanje celotnega koncepta varne šole.

Celostnemu razumevanju varne šole je potrebno dodati tudi krepitev splošne varnostne kulture, saj je šola v vsakem pogledu socialno odprt subjekt in dovzeten za vsa dogajanja v svojem okolju.

2.1.3 preventivna vloga načrtovanega obvladovanja tveganj v šolah

Prednost uporabe pristopa in instrumentov obvladovanja tveganj so v oblikovanju in uporabi učinkovitega nadzornega in varovalnega sistema pred negativnimi učinki notranjih in zunanjih dejavnikov. Pomanjkanje znanj o načrtnem obvladovanju varnostne problematike pri poslovodstvu šol povečuje nenačrtovane stroške v poslu, nevarnost usodnih napak, povečanja kriminala in podobno. To pomeni, da je pristop vodstev šol k povečanju zagotavljanja varnosti pri nas še vedno bliže hazardnemu tveganju kot pa načrtovanim postopkom za zmanjševanje tveganja in povečevanje varnosti.

Načrtovano obvladovanje tveganj je znanje in ravnanje vodstva šole, da z določenimi metodami in tehnikami dosežejo najugodnejše razmerje med varnostjo, nadzorom ne eni ter svobodo, nemotenim potek učnega procesa in čim nižjimi stroški na drugi strani.

Vodstvo šole lahko z uporabo opisanega modela zagotovi na šoli naslednje prednosti:

- kvalitetno in kvantitativno izmeri varnostna tveganja v notranjem in zunanjem okolju šole,
- obvladuje stroške namenjene za zagotavljanje varnosti,
- obvladuje metoda prenosa določene odgovornosti za varnost na ostale subjekte (državo, lokalno skupnost, policijo, zasebno-varnostna podjetja, starše, učitelje....)
- zgradilo bo tako organizacijsko strukturo, ki bo optimalno omogočala nadzor nad dogodki in z pravnimi potezami bo uspešno že v začetku problema zmanjševal varnostno tveganje.
- doseglo bo zanesljivo boljšo sinergijo v celotnem sistemu.

2.1.4 temeljni cilji načrtovanega obvladovanja varnostnih tveganj

Šola že sama kot institucija, ki združuje najrazličnejše interese, interesne skupine in tudi različno „problematične“ skupine tako staršev, kakor tudi učencev in učiteljev posega v prostor s svojo avtoriteto in načinom delovanja, zato odstranitev varnostnih tveganj ni mogoča, mogoče pa je varnostna tveganja zmanjšati in sicer z naslednjimi ukrepi:

- z pravilno uporabo varnostnega menedžmenta,

- odstranitev tistih nevarnosti v okolju, ki jih je mogoče odstraniti, da se s tem ne posega v šolski in učni proces in svobodo tako zaposlenih kot učencev,
- prenesti (izvesti transfer) določenih nevarnosti na druge nosilce, ki lahko zagotovijo široko razpršitev nevarnosti in s tem zmanjšajo neposredno vpletenost šole in tudi zmanjšajo materialna sredstva potrebna za spopadanje z varnostnim tveganjem (npr. zavarovanje, fizično in tehnično varovanje, odnosi s policijo, lokalno skupnostjo, starši in podobno),
- prevzeti določena tveganja ter z informacijskim in nadzornim sistemom obvladovati uresničevanje nevarnosti.

2.1.5 vrste in skupine tveganj

Tveganja v zvezi z nevarnostmi, ki lahko postopoma povzročijo resne probleme v šoli, kot instituciji je mogoče razčleniti na naslednje temeljne sklope:

- naravne nesreče, kot so požar, neurje ali poplava, ki lahko povzročijo tako neposredno kot materialno škodo na objektih ali napravah, kot tudi škodo, ki nastane zaradi motnje „študijskega procesa“, opisane nesreče lahko pomenijo katastrofo šolo, če seveda šola ni ustrezno zavarovana,
- izguba strokovnega kadra, kar lahko pomeni resno motnjo v učnem procesu in s tem ustvarja možnosti za potencialne nevarnosti,
- socialna tveganja, kar pomeni da učenci ali zaposleni zaradi osebnih stisk in nezadovoljstva z učitelji ali nezadovoljstva učiteljev s plačo vnašajo v šolo potencialne nevarnosti,
- in podobno.

2.1.6 načrtno obvladovanje tveganj

Potrebe sodobnega sveta zahtevajo načrtovanje, strokovne ekspertize, vendar podajmo nekaj značilnosti:

- ugotovitev in razčlenitev najpomembnejših nevarnosti v šoli in njeni okolici (zajema učence, njihove starše, zaposlene na šoli, lokalno skupnost, državne institucije...), ne glede na njihovo naključnost ali nenaključnost, namernost ali nenamernost, intenzivnost ali predvidljivost;
- poznavanje metod in tehnik merjenja različnih vrst ogrožanj in skupin nevarnosti,
- poznavanje tehnik eliminacije, izogibanj in prenosa tveganj na druge institucije in subjekte, ki so dolžni zagotavljati varnost.

Pomembno je vedeti, da je pri načrtnem obvladovanju tveganj kategorija „nevarnosti objektivna kategorija, ki je zmerjena z kvalitativnimi in kvantitativnimi kriteriji. Tveganje v zvezi z določeno nevarnostjo pa je subjektivno občuteno. Odvisno je od vrste socialnih, ekonomskih, kulturnih in psiholoških dejavnikov, ki vplivajo na odločitve posloводства (Končina, 2000).

2.1.7 kazalci nastajanja nevarnih razmer

Kazalce nastajanja kriznih razmer lahko razumemo kot sistematično izbrane znanilce nevarnosti. Med kazalcem in pojavom nevarnosti obstaja vzročno posledično razmerje. Kazalce opozorilnih sistemov je mogoče razčleniti, na podlagi naslednjih kriterijev:

- na podlagi področja opazovanja; ločeno opazujemo notranje in zunanje okolje,
- na podlagi pristopa k merjenju kvalitativnih in kvantitativnih indikatorjev; gre za to katere pojave v okolju se bo spremljalo ter s katerimi merilnimi orodji,
- na podlagi izbire časovnega horizonta; ločiti je potrebno operativne in strateške opozorilne sisteme; operativni opozorilni sistem...(Končina, 2000).

2.1.8 instrumenti ukrepanja (povzeto po Končina, 2000)

Metode načrtnega obvladovanja tveganj, so lahko predvsem: izločanje komponent nevarnosti, izogibanje nevarnostim, informiranost in nadzor nad potekom izbranih dogodkov, prenos nevarnosti ali dela nevarnosti na drug subjekt.

Metoda odstranitve ali izločanja komponent nevarnosti je tesno povezana s preventivno dejavnostjo. Odstranitev posameznih groženj, pospeševalnih dejavnikov ali nepotrebnih nevarnosti, lahko izvede posloводство samo ali pa pokliče k sodelovanju strokovnjake.

Metoda izogibanja pogosto dopolnjuje prvo metodo. Pri odstranitvi gre za fizično eliminiranje komponent nevarnosti. Pri izogibanju pa komponente nevarnosti identificiramo, vendar jih zaradi različnih razlogov ne moremo odstraniti, oziroma to niti ni smotno storiti. Zato se jim izognemo.

Pri poostrenem nadziranju pa se ukrepi približajo oziroma centralizirajo, vendar samo v primeru da centralizacija pomeni istočasno tudi delegiranje odgovornosti z natančno izvedbo obveznosti in nalog.

Prenos tveganj je instrument, ko posloводство presodi, da z informacijskim in nadzornim sistemom ter

z instrumenti izločanja in izogibanja ne more obvladovati več varnostnega tveganja. V tem primeru del načrtovanja, organiziranja, izvajanja in nadzora nad varnostnimi situacijami in tveganji prenese na zunanjega izvajalca. V primeru transferja zavarovalnih tveganj na zavarovalnice pa gre tudi za transfer odločanja in s tem za transfer odgovornosti za materialne posledice uresničenja določene nevarnosti. To pomeni, da materialno škodo za uresničeno nevarnost pokrije zavarovalnica, to je subjekt, na katerega je bilo preneseno tudi odločanje v zvezi z nevarnostjo.

Tu smo predstavili sistem razumevanja celotnega sistema varnosti v šolah zgolj na kratko, saj bi bila podrobna predstavitev preobsežna hkrati pa tudi neuporabna za vse zainteresirane, saj je za vsako posamezno institucijo (šolo), objekt, potrebno opraviti temeljito analizo, da se lahko poda ocena tveganja in na njeni podlagi izdelava varnostni načrt individualno za vsak posamezen objekt, glede na njegovo vlogo in pomen, saj le na ta način lahko zagotovimo najvišjo stopnjo varnosti oziroma se zaščitimo pred potencialnim ogrožanjem varnosti.

Tako lahko ugotovimo, da bi bilo potrebno varnostno stanje posamezne šole (ali katerega koli tovrstnega zavoda, od vrtca do univerze) ugotavljati po sestavinah ogroženosti in posamezne varnostne ocene. Če bi ocena presegla dogovorjeno raven, bi bilo potrebno zadevo jemati kot opozorilo, da je potrebno ukrepati, pa ne zgolj s šolskimi zmogljivostmi, marveč tudi z zato usposobljenim in plačanim varstvom. To varstvo je lahko lastno ali pogodbeno. Zdi se, da je poleg šolskega menedžmenta pri le tem načrtovanju najbolj pomembne dejavniki država, ki je že po svoji naravi in svojih vlogah tista, ki se odloča o privatizaciji svojih nalog in dejavnosti. Zato naj se vključuje tudi v dejavnosti kupovanja varnosti, pri subjektih, ki sodijo v njeno pristojnost.

V prihodnje je gotovo mogoče pričakovati še intenzivnejši razvoj profesionalnega šolskega „varstva“, ki se bo razvil kot lastno, to je v okviru dejavnosti šole in kot njena enota z ustreznim varnostnim menedžmentom (kar bi bilo po sedanjih zakonskih določbah izjemno drago), bodisi kot pogodbeni dejavnost, plačljiva enemu izmed varnostnih podjetij, ki omogočajo „varnost za denar“, tu pa je potrebno jasno določiti nosilce nalog in usmerjevalce določenih aktivnosti tako na strani šole kot pogodbenega partnerja. S tem pa se seveda na obeh straneh začenjajo potrebe po ustreznem usposabljanju.

ZAKLJUČEK

Glede na predstavljeno problematiko in obsežnost problematike, je skoraj nemogoče odgovoriti na vsa vprašanja, ki se postavljajo ob zagotavljanju varnosti ljudi in premoženja, ki bi univerzalno veljala za

vsa področja in za vse subjekte na področju šolstva, za vsako šolo kot institucijo, je potrebno izdelati posebno oceno varnosti in varnosti načrt, po katerem se morajo ravnati tisti, ki so za to najbolj dogovorni, zaposleni na šolah. Seveda pa varnostni načrt ni sam sebi namen ampak je potrebno z njim seznaniti vse ostale akterje, kot so policija, starši, učenci in podobno. Vsekakor pa je varnost tematika, ki bo ob razvoju globalne družbe tema, ki bo pestila mnoge vodilne kadre na šolah, ki pa jim delo lahko olajšajo strokovnjaki s področja varnosti. S trdim delom in povezovanjem različnih akterjem nam bo uspelo zagotoviti take pogoje, ki bodo omogočali nemoten potek učnega procesa, kakor tudi varno počutje v šoli in njeni okolici.

LITERATURA:

1. Bučar, F. (1997). *Varnost kot dobrina*. V: Anžič, A. (ur.), Zasebno varovanje in detektivska dejavnost: dileme in perspektive, oktober 1997, Portorož, Visoka policijsko-varnostna šola, Ljubljana. Stran: 3-10.
2. Čas T. (2005). *Varnost, nacionalna varnost in zasebna varnost*. V: Lobnikar B. (ur.), Dnevi varstvoslovja 2. do 4. junij 2005, Bled, Fakulteta za policijsko-varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.
3. Čas, Tomaž (1999a): *Zasebna varnost sestavina nacionalne varnosti Republike Slovenije*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
4. Dvojmoč, M. (2007). *Občinska redarstva – možnosti javno-zasebnega partnerstva*. Magistrsko delo, Kranj, Fakulteta za državne in evropske študije.
5. Grizold, A. (1999). *Obrambni sistem Republike Slovenije*. Ljubljana, MNZ, Visoka policijsko-varnostna šola.
6. Končina, M. (2000). *Razumevanje celostnega sistema varnosti v gospodarskih družbah*. V: Lobnikar B.(ur), Dnevi varstvoslovja 1. do 3. junij 2000, Bled, Visoka policijsko-varnostna šola, Ljubljana, Slovenija.
7. Pečar, J. (1988). *Formalno nadzorstvo: kriminološki in kriminalnopolitični pogledi*. Ljubljana, Delavska enotnost.
8. Pečar, J. (1997). *Varnostnopolitični in nadzorstveni pogledi na zasebno varstvo*. V: Anžič, A. (ur.), Zasebno varovanje in detektivska dejavnost: dileme in perspektive, oktober 1997, Portorož, Visoka policijsko-varnostna šola, Ljubljana.
9. Pečar, J. (2001). *Policija v lokalni skupnosti*. V: Pagon M. (ur.), Dnevi varstvoslovja, 7. do 9. junij 2001, Bled, Visoka policijsko-varnostna šola, Ljubljana, Slovenija.
10. Pečar, Janez (1991a): Zasebno varstvo. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 1(1), 39-51. Ljubljana: RSNZ.
11. Pečar, Janez (1991b): Zasebno varstvo kot družbeno nadzorstvo. *Teorija in praksa*, 28(8-9), 1058-1072. Ljubljana: FSPN.
12. Pečar, Janez (1991c): Organizirano samovarovanje. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 42 (4), Ljubljana: RSNZ.
13. Pečar, Janez (1992): *Institucionalizirano nedržavno nadzorstvo*. Radovljica: Didakta.
14. Pečar, Janez (1997): Varnostnopolitični in nadzorstveni pogledi na zasebno varstvo. V Andrej Anžič (ur.): *Zasebno varovanje in detektivska dejavnost: dileme in perspektive*, 11-22. Ljubljana: VPVŠ.
15. Pečar, Janez (2001): Privatizacija in komercializacija policijske dejavnosti v dihtomiji: državno – zasebno. V Andrej Sotlar (ur.): *Normativna in funkcionalna ureditev zasebnega varstva - med željami in možnostmi: zbornik posveta*, 11-25. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola: Društvo za zasebno varstvo in državljansko samovarovanje.
16. Pečar, J. (1992). *Institucionalizirano nedržavno nadzorstvo: kriminološki, kriminalnopolitični in*

sociološki pogledi. Radovljica, Didakta.

17. Pečar, Janez (1999): Nove možnosti zasebnega varstva v Sloveniji. V Andrej Anžič (ur.): *Komercializacija šolskega varstva – šolska varnost*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola: Društvo za zasebno varstvo in državljansko samovarovanje.
18. Pišek, M., Siranko, J. (2006). *Možnosti razvoja dejavnosti zasebnega varovanja na področju zagotavljanja komunalne varnosti v Sloveniji*. V: Lobnikar B.(ur), Dnevi varstvoslovja 31. maj do 2. junij 2006, Bled, Fakulteta za policijsko-varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.
19. Pišek, Marjan in Janko Siranko (2006): Možnosti razvoja dejavnosti zasebnega varovanja na področju zagotavljanja komunalne varnosti v Sloveniji. V Branko Lobnikar (ur.): *Dnevi varstvoslovja (Elektronski vir)*. Zbornik prispevkov. 235 - 245. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
20. *Ustava Republike Slovenije*, (1991). Ljubljana, Uradni list št. 331, [42/1997](#), [66/2000](#), [24/2003](#), [69/2004](#), [69/2004](#), [69/2004](#), [68/2006](#).
21. *Zakon o lokalni samoupravi*, (1993). Ljubljana, Uradni list šte. 72, 72/1993, 6/1994 Odl.US: U-I-13/94-65, 45/1994 Odl.US: U-I-144/94-18, 57/1994, [14/1995](#), [20/1995](#) Odl.US: U-I-285/94-105, [63/1995](#), [73/1995](#) Odl.US: U-I-304/94-9, [9/1996](#) Odl.US: U-I-264/95-7, [39/1996](#) Odl.US: U-I-274-95, [44/1996](#) Odl.US: U-I-98/95, [26/1997](#), [70/1997](#), [10/1998](#), [68/1998](#) Odl.US: U-I-39/95, [74/1998](#), [12/1999](#) Skl.US: U-I-4/99, [36/1999](#) Odl.US: U-I-313/96, [59/1999](#) Odl.US: U-I-4/99, [70/2000](#), [94/2000](#) Skl.US: U-I-305-98-14, [100/2000](#) Skl.US: U-I-186/00-10, [28/2001](#) Odl.US: U-I-416/98-38, [87/2001](#)-ZSam-1, [16/2002](#) Skl.US: U-I-33/02-7, [51/2002](#)-ZLS-L, [108/2003](#) Odl.US: U-I-186/00-21, [77/2004](#) Odl.US: U-I-111/04-21, [72/2005](#), [21/2006](#) Odl.US: U-I-2/06-22.
22. *Zakon o občinskem redarstvu*, (2006). Ljubljana, Uradni list šte. 139.
23. *Zakon o policiji*, (1998). Ljubljana, Uradni list šte. 49, ([66/1998](#) - popravek), [43/2001](#) Odl.US: U-I-407-98-25, [93/2001](#), [56/2002](#)-ZJU, [26/2003](#)-ZPNOVS, [48/2003](#) Odl.US: U-I-272/98-26, [79/2003](#), [43/2004](#)-ZKP-F, [50/2004](#), [54/2004](#)-ZDoh-1 ([56/2004](#), [62/2004](#), [63/2004](#) - popravek), [53/2005](#), [98/2005](#), [113/2005](#)-ZJU-B, [36/2006](#) Odl.US: U-I-152/03-13, [78/2006](#)).
24. *Zakon o prekrških*, (1983). Ljubljana, Uradni list šte. 25, (36/1983, 2/1986 - popravek.), 42/1985, 47/1987, 5/1990, RS, št. 10/1991, 13/1993, 66/1993, [39/1996](#) Odl.US: U-I-33/95-12, [39/1996](#) Odl.US: U-I-159/96, [61/1996](#) Odl.US: U-I-321/96, [35/1997](#), [45/1997](#) Skl.US: U-I-167/97, [73/1997](#) Odl.US, [87/1997](#), [73/1998](#), [31/1999](#) Odl.US: Up 120/97, [31/2000](#), [33/2000](#) Odl.US: U-I-279/99, [24/2001](#), [60/2002](#) Odl.US: U-I-380/98-14, [7/2003](#)-ZP-1, [92/2003](#) Odl.US: U-I-319/00-21.
25. *Zakon o prekrških*, (2003). Ljubljana, Uradni list šte. 7, [7/2003](#), [45/2004](#), [86/2004](#), [7/2005](#) Skl.US: U-I-19/05-5, [34/2005](#) Odl.US: U-I-19/05-11, [44/2005](#).
26. *Zakon o splošnem upravnem postopku*, (1999). Ljubljana, Uradni list šte. 80, [80/1999](#), [70/2000](#), [52/2002](#), [73/2004](#), [119/2005](#).
27. *Zakon o varnosti cestnega prometa*, (2004). Ljubljana, Uradni list šte. 83, [83/2004](#), [35/2005](#), [67/2005](#) Odl.US: U-I-32/05-13, [69/2005](#), [76/2005](#)-ZDCOPMD, [108/2005](#).
28. *Zakon o varstvu javnega reda in miru*, (2006). Ljubljana, Uradni list šte. 70.
29. *Zakon o zasebnem varovanju in obveznem organiziranju službe varovanja*, (1994). Ljubljana, uradni list, šte. 32, [23/1997](#), Odl.US: U-I-305/94-12, [9/1998](#), [126/2003](#).
30. *Zakon o zasebnem varovanju*, (2003). Ljubljana, Uradni list šte. 126.

